

1.ÜNİTE

GÜDÜLER VE GÜDÜLENME

Güdü :

Organizmayı etkileyerek bir amaç için harekete geçmeye sevk eden, istekleri, arzuları, ihtiyaçları dürtüleri ve ilgileri kapsayan genel bir kavramdır.

Dürtü :Açlık, susuzluk, cinsellik gibi fizyolojik kökenli güdülere denir. Gereksinim (ihtiyaç)

Vücut süreçlerini denge durumuna getirmek için çeşitli kaynakların kullanıldığı organizmayı fizyolojik ihtiyaçları ya da davranışı yüksek seviyede yönlendiren başarma, toplumsal onay, statüye ilişkin duyulan istek gibi dürtülerdir.

Güdülenme Kuramları

Dürtü Kuramı :İnsanların hayatta kalmalarını sağlayacak temel gereksinimlerinden mahrum kalması organizmada gerilim halinin oluşmasına sebep olacaktır. Gereksinim halinde organizma gergin bir durumda harekete hazır bir şekildedir. Organizma bu gerginliği azaltmak için harekete geçer, gereksinim gerçekleştirildikten sonra gerginlik durumu azalarak eski haline döner. Organizmanın dürtü hali sonlanır.

Özendirici Uyarıcı Kuramı:

Çevredeki herhangi bir durum davranışın oluşması için uyarıcı olabilmektedir. Biyolojik olmayan, bireye cazip gelen ve onu davranışa iten unsurlar özendirici uyarıcı olarak adlandırılır.

En Uygun (Optimal)Düzeyde Uyarılma Kuramı :

Organizma sürekli belirli bir uyarılma düzeyinde kalmak ister, belirli bir uyarılma düzeyinin altına düştüğünde organizma çevresinde daha çok uyarıcı arar. Yüksek sesli müzik çalınan diskoya gitmek veya yamak paraşütü ile atlama gereksimi duymak.

İçgüdü Kuramı :

Leyleklerin göç etmesi, örümceklerin ağ örmesi bir içgüdüdür. Bilinçdışı Güdüler :

İnsan davranışlarının sebeplerini bilmediği ve anlaşılmadığı durumlardır. İnsan bazı davranışları niçin yaptığının tam olarak farkında değildir. Freud göre, bireylerin çoğu davranışını farkında olmadıkları güdülerini yönlendirmektedir ..Bireyler hatırlamak istemedikleri rahatsız edici düşünce istek ve güdülerini bilinçdışına iterler. Yok olmazlar varlıklarını sürdürürler.

Biyolojik Denge (Homeostasis) Kuramı :

Organizmanın yaşamını sağlıklı şekilde sürdürebilmesi, su , hava, temel besin maddeleri temel bazı ihtiyaç unsurlarının düzenli olarak alınmasına bağlıdır. Örnek beyin ısısı ani şekilde düşerse bilincimizi kaybederiz.Bu denge hemeostasis kavramıyla açıklanabilir. Yani ısıyı sürekli dengede tutan termostat gibi vücudun sürekli olarak dengede olmasını ve bu şekilde sağlıklı bir şekilde işlemesini sağlar.

GÜDELERİN SINIFLANDIRILMASI

1-Birincil Güdüler :

Belirli bir biyolojik gereksinme durumu ile ortaya çıkan, birçok organizmada ortak, öğrenilmemiş ve davranışı yönlendiren güdülerdir .Açlık, susuzluk, Cinsellik gibi dürtüler.

Açlıkve Susuzluk : Açlık ile ilgilitepkileri yönlendiren merkez hipotalamustur. Açlık ve tokluk merkezleri ileyeme yada doyma durumunu kontrol etmektedir. Kana doğrudan verilen insülin kandaki şeker miktarını düşürerek açlık hissine yol açmaktadır. Aynı şekilde kana verilen glikoz da açlık hissini ortadan kaldırmaktadır. Bu güdülerin giderilmemesi biyolojik sorunlara yolaçar.

Cinsellik:Kadın ve erkekte cinsel davranışınıaltında yatan en önemli biyolojik unsur testosteron hormonudur.

Uyarıcı Kaynaklı Güdüler : Dış uyarıcılaradaha fazla bağlı olup, çevreden bilgi edinmeye yöneliktir. Merak etme,kurcalama gibi.

Araştırma ve Merak : insanların kendilerini geliştirip, sürekli araştırmalarına neden olur.Merak ile birlikte yeni durumları keşfedebilirler ve keşfettiğinden sıkınlı birey kendini daha iler uğraşlara yönlendirir. İlerleme ve gelişmenin

temeli bu şekilde merak ve araştırmadan geçer.

Kurcalama :

2- Sosyal Güdüler

Bireyin ğrenme yoluyla yeni gdeler kazanmasıdır. Toplum değerleri, yaşantının etkisiyle şekillenmiş güdülerdir:Bu güdülerin giderilmemesi psikolojik sorunlara yol açar. Bu güdüler kültürden kültüre göre değişir.

Başarı Gereksinimi : Yapılan bir içi en iyi şekilde yerine getirme ve sonuçları ile ilgili haz alma davranışı ile ilgilidir.

İlişki Kurma ve Bağlanma Gereksinimi : Kontrol Altında Tutma

Gereksinimi : ÖDÜLÜN KAYNAğINA GREGDLENME

İçsel Kaynaklı dller : İçin kendisinin ve içeriğinin ödül niteliğini taşması birey için bir zevk ve tatmin sağlayan ödüllere denir. Gelişme arzusu, araba kullanmak, bilme ihtiyacı, yüksek yerden suya atlama gibi

Dışsal Kaynaklı dller : Eğer davranışın gerçekleştirilmesi için dışarıdan bir ödül sunuluyor ve davranış oluşuyorsa bu duruma denir.

Gereksinim (ihtiyaçlar) Hiyerarşisi :

İnsancıl Psikolojinin Savunucusu Abraham Maslow a göre, gereksinimi bir piramit şeklinde en temel gereksinimlerden yukarı doğru en karmaşık olana uzanan bir şekilde sınıflandırmıştır.

Piramitin en alt basamağında açlık, susuzluk gibi temel fizyolojik gereksinimler yer alır. En st basamağında insanların potansiyellerini ortaya koymaya dönük kendini gerçekleştirme gereksinimlerini koyar.

Basamaklar (en alttan en üstte doğru)

- Açlık, susuzluk , nefes alma, cinsellik uyku (Temel fizyolojik)
- Ailenin, için , sahip olunan kaynakların güvenliğinin gereksinimi (Güvenlik)
- Aile, sosyal grup, yakın arkadaşlık gibi ait olma ve sevgiye ilişkin (Ait olma ve Sevgi)
- Değer, başarı, saygının takdir edilmesi (Değer, Başarı, Saygı)
- Ahlakın stnlğ , yaratıcılık, problem zme (Kendini gerçekleştirme)

nite Sonundaki Sorular ve Cevapları :

Fizyolojik kökenli açlık, susuzluk cinsellik gibi güdülere dürtü denir.

Yemekten sonra tok olsanız dahi güzel kokan bir keki yeme ihtiyacı özendirici Uyarıcı kuramla aklanır.

Toplum içerisinde diğerleri ile birlikte olma, onların onayını alma, topluma uyma gereksinimlerine bağlanma denir.

Birincil güdülenmeler Açlık, susuzluk, cinsellik dir.

Bedensel fizyolojik değişikliklerin şekillenmesinde bireyin algıları ve anlayışının etkili olduğu kurama bilişsel kuram denir.

Bir içi en iyi şekilde yerine getirme ve sonuçları ile ilgili haz alma davranışına Başarı Gereksinimi denir

Sabit içsel durumu işaret eden, biyolojik denge olarak da tanımlanabilecek duruma Homeostasis denir

Açlık ve tokluk merkezinin bulunduğu, vücutta açlık ile ilgili durumları Hipotalamus yönlendirir.

Bireylerin yüksek bir yerden yamaç paraşütü ile atlama gereksinimlerinin sebebini açıklayan kuram En uygun düzeyde

uyarılma kuramıdır.

Maslow'un gereksinimleri hiyerarşisine göre diğer tüm ihtiyaçların karşılanması durumunda ulaşılabilen gereksinimlere Kendini gerçekleştirme denir.

BİREY VE DAVRANIŞ 2.ÜNİTE DUYGULAR

Sempatik Bölümün Korku ya da Öfke Duygu Sürecinde Harekete Geçirdiği Yapılar
Kalp atışı ve solunum artar -Göz bebekleri büyür – Salya Salgılanması kitlenir. Mide barsaklar hareketleri, iskelet kas hareketleri , kanın pıhtılaşma hızı artar,

Duyguların Sınıflandırılması :

Duyguları sınıflandırılma konusunda çalışma yapan Robert Plutchik tir. Davranışları güdeleyen duyguları sekiz temel kategoriye ayırmıştır.Korku – Sevinç neşe – Öfke Kızgınlık – Üzüntü Hüzün – Tiksinti İğrenti - Umut Beklenti – Kabul etme edilme – Hayret Şaşkınlık Sürpriz ...

Plutchik'in Duygu Çemberi

Neşe ve Beklenti bir araya gelerek İyimserliği

Kabul etme ve Korku bir araya gelerek Teslim Olmayı Sürpriz ve Üzüntü bir araya gelerek Hayal Kırıklığı Öfke ve İğrenme bir araya gelerek Hor Görmeyi Neşe ve Kabul etme bir araya gelerek Aşkı ve Sevgiyi Beklenti ve Öfke bir araya gelerek Hırçınlığı ve Saldırganlığı Korku ve Sürpriz bir araya gelerek Dehşeti İğrenti ve Üzüntü bir araya gelerek Pişmanlığı meydana getirir.

DUYGU KURAMLARI

1- James – Lange Kuramı:

Vücutta gözlerin büyümesi, tüylerin diken diken olması beraberinde duyguları oluşturmaktadır. İssiz bir sokakta köpekle karşılaşan bir kişi köpeği gördükten sonra vücudunda fizyolojik değişimler meydana gelir.Bedendeki bu değişiklikler de beraberinde korkuya yol açar. Bir şekilde insanların korktukları için değil de kaçtıkları için korktuklarını ileri süren bir anlayıştır.

Bu kurama göreDuyguların Gerçekleşme Süreci :

Uyaran --- Algı / Yorum --- Fizyolojik Değişim/ Otonom Uyarılma --- Duruma özel duygunun hissedilmesi

2- Cannon Bard Kuramı :

Bir önceki kuramın eksikliklerin gidermeyi amaçlar .Duygular ve bedensel davranışlar aynı anda ortaya çıkmaktadır.

Korktuğumuz için değil de kaçtığımız için korktuğumuzu ortaya koyar.

Bu kurama göre, duygular fizyolojik durumlara tepki olarak ortaya çıkmazlar. Bu kurama göreDuyguların Gerçekleşme Süreci

Başlatan Olay --- Beyindeki Talamusun harekete geçmesi --- Otonom Sisteminin Uyarılması
--- Bilinçli Duygu (Korku)

3- Bilişsel Kuram :

Bu kuramda, bedendeki fizyolojik değişikliklerin şekillenmesinde bilişsel unsurlar olarak tanımlanan algı, anlayış, edinilen bilgi ve tecrübelerin kodlanma ve geri çağırılma şekilleri, düşünme şekilleri gibi zihinsel süreçleri etkilidir.

Bu konuda öne çıkanlar, Stanley Schachter ve Jerome E.Singer dir.

Bu kuramda farlı olarak geri bildirim mekanizması bulunmaktadır. Bu yolla birey karşılaştığı durumları geçmiş deneyimleri doğrultusunda değerlendirmektedir. Bir sokakta yaşadığı köpek saldırısını, başka bir zaman aynı sokakta duyduğu farklı bir sesi o köpek sesiymiş gibi yaşamasıdır.

Plasebo Etkisi :

Kişilerin gerçek bir tedavi olmaksızın, aslında hiçbir fizyolojik etkisi olmayan ve ilaç sanılarak içilen haplar yoluyla tedavi gördükleri inancıyla iyileşme göstermelerini anlatan kavramdır.

Bu kurama göre Duyguların Gerçekleşme Süreci :

Uyaran --- Algı / Yorum --- Uyaran / Bağlam / --- Fizyolojik Değişim/ Duruma özel duygunun hissedilmesi --- Geri Bildirim

Bu üç Kuramla ilgili Örnek :

Bir yabancınn sızı izlemesi durumunda olay ve durumdan kaynaklanan Duygunun Algılanması Örneği

James Lange Kuramı : Vücut için değışikliklerin harekete geçmesi = Beyin vücut içi değışiklikleri duygusal deneyim olarak algılar

Cannon Bard Kuramı : Talamusun harekete geçmesi = Beyin tepki olarak bedensel değışikliklerin harekete geçmesi

Schachter – Singer Kuramı : Genel Fizyolojik Uyarılmanın harekete geçmesi ve Çevresel ipuçlarının gözlenmesi = Duygusal tecrübeyi tanımlama, uyarıcıyı uygun bir biçimde yerleştirmek için adlandırma ..

4- Sosyobiyojik Kuram:

Kızgınlık duygusu aslında diğeri insanların saldırganlıklarına karşı insanları korurken, neşe ve mutluluk gibi duygular insanların yaklaşmasını sağlamaktadır.

DUYGULARIN İFADEEDİLMESİ

Duygu ve düşünceleri destekleyerek onları gözle görülür somut hale getiren hareketlere jest ve mimikler denir.

Jest ve mimikler bazen istendik bazen de istenmedik hareketler şeklinde ortaya çıkabilmektedirler. Jest ve Mimikler Esas ve İkincil olmak üzere iki şekilde dir.

1- Esas Jest ve Mimikler :

Duygu ve düşünceleri destekleyen onları somut hale getiren hareketler olarak tanımlanmaktadır. 3 e ayrılır .

Anlatım Jest ve Mimikleri : Yüz ifadelerinde ortaya çıkarlar. Öfke, şaşkınlık, üzüntü, tiksinti .İnsanlar genellikle duygularının ifade edilmesinde çoğu zaman yüz ifadelerini kullanırlar.

Toplumsal Jest ve Mimikler : Bireyin toplumsal rolü gereği ortaya koymak zorunda olduğu hareketlerdir.

Şematik Jest ve Mimikler : Tiyatro sanatçılarınnn, pandomin sanatçılarınnn yaptıkları taklit hareketleridir.

2- İkincil Jest ve Mimikler :

Esname, hapşıрма, öksürme gibi bedensel hareketleri içerir. Ünite Sonundaki Sorularve Cevapları :

James – Lange kuramında duyguların gerçekleşme sürecinde Duygular, fizyolojik süreçlerden sonra meydana gelir

Bedendeki fizyolojik değışikliklerin şekillenmesinde bireyin algıları ve anlayışının etkili olduğu kuram Bilişsel Kuramdır .

Duygu ve Düşünceleri destekleyerek onları gözle görülür somut hale getiren hareketlere Jest ve Mimikler denir

Duyguların çevreye uyum aracı olduğunu savunan ve yıllar sürecinde değışip bugünlere geldiğini savunan kuram

Sosyolobiyojik Kurumdır

Vücutta uygun tepkilerin hazırlanmasında Otonom Sistem etkin görev alır.

Yalan makinesi Vücuttaki Fizyolojik Tepkilerden aldığı bilgiye göre değerlendirme yapmaktadır.

Plutchik tarafından ortaya konulan temel duygular arasında Korku, Sevinç, Öfke, Kabul etme vardır.

Duyguların oluşmasında etkili bilişsel unsurlar içinde Beklenti, Algı, Düşünme Şekli, Hatırlama bulunur.

BİREY VE DAVRANIŞ

3.ÜNİTE

YAŞAM BOYU GELİŞİM :

Gelişim Psikolojisinde Kullanılan Yöntemler

Doğal Gözlem : Gelişim sürecini kendi ortamında izlemeye dayalıdır. **Örnek Olay Yöntem :** Tek bir denek ayrıntılı olarak incelenir.
Deneysel Yöntem Gelişim sürecindeki değişim ve süreçleri neden sonuç ilişkisi içerisinde açıklar

İlişkisel Yöntem : iki farklı değişkenin arasındaki ilişkiyi gösterir . Gelişim Sürecindeki Bilgileri Elde Etmedeki Araştırma Desenleri
Enlemsel (Kesitsel) Desen : Aynı zaman döneminde farklı yaşlarda bireylerden veriler toplanır. Veriler arasında kıyaslama yaparak gelişim süreci hakkında çıkarımlar yapar. İnsanlar farklı Zaman aynı .Para ve zaman bakımından daha ekonomiktir.

Boylamsal Desen : Aynı insanlardan farklı zaman dönemlerinde veriler alınarak gelişimin saptanmaya çalışılmasına dayalı bir desendir. İnsanlar aynı Zaman farklı .Zamanın farklı olmasından dolayı denek kaybı fazladır
Sırasal Desen : Enlemsel ve Boylamsal desenlerin birlikte kullanıldığı desendir. Biyografik ve Geriye Dönük Çalışma : Kişilerin bilgilerine dayalı olarak geçmiş yaşamları hakkında bilgi sahibi olup, belli dönemler hakkında o kişilerin kendi ağızlarından bilgi toplamak esastır.

Evre de Bulunması Gerekenler

Yetenek, beceri, güdülerin bir araya gelerek oluşturdukları tutarlı bir örüntüyü oluşturan yapılar olmaları

Bir önceki evreye göre kazanılan nitelikler arasındaki farkı ortaya koyan niteliksel değişimler

Evredeki belli başlı değişikliklerde ortaya çıkan eşzamanlı değişimi işaret eden ani oluş .
Kuşak : Doğum yılı aynı olan ve aynı yıllarda benzer gelişim sürecini yaşayan bireyleri açıklayan kavramdır.
DOĞUM ÖNCESİ GELİŞİM :
Hücreler , döllenmeyi takip eden 2 haftalık süreçte döllenmeden itibaren bölünerek çoğalırlar.

İnce uzun bir yapıdaki farklılaşmış hücre yapısına Empriyo denir. Empriyolar 3.aydan itibaren Fetüs halini alır. İnsan şeklini almaya başlayan bu yapının kolları ve ayakları seçilebilirler. Yaklaşık boyu 2,5 cm kadardır.

Fetüs'ler anne karnında plasenta adı verilen bir organ tarafından beslenirler. **YENİ DOĞAN BEBEK :**
Ağızına aldığı her şeyi emmesi ' emme refleksi ' dir. Ağızındakileri boğulmadan yutmasını sağlayan Yutma Refleksi, Avucunun içine yerleştirilen bir nesneye ya da parmağa sıkıca sarılması Yakalama Refleksi , Kollarından tutularak yürümeye çalışmasına da Adım Atma Refleksi diye adlandırılır.

Beden ve Hareket Gelişimi :

Kendi başına oturmayı 7 aylıkken yapar. 10 Aylıkken emekleme, 11 aylıkken elinden tutarak yürümeye , 14 aylıkken tek başına ayakta durabilme, 15 aylıkken kendi başına yürümeye.

İki yaşından itibaren çocuğun beyni yetişkinlerin beyninin % 75 i kadardır. Bilişsel Gelişim :

Piaget 'e göre Bilişsel Gelişim ile ilgili evreler :

Duyusal Motor Dönemi : 0-2 Yaş

Bebekler kendini diğer nesnelerden ayırt edemediği dönemdir. Bebekler duyulardan aldığı bilgi ile hareket ederler.

Bu dönemin sonlarına yaklaştıkça çocuklarda problem çözümüne yönelik olarak sembol kullanımının arttığı gözlenir. Sembolik Kapasite denir .Yani çocuk simgeleri, kelimeleri, veya jestleri kullanma becerisidir.

Bu dönemin en önemli özelliği Nesne Devamlılığı ile ilgilidir yani nesnenin görüş alanından çıksa dahi sürekli olduğuna ilişkin temel inanıştır.

İşlem öncesi Dönemi : 2-7 Yaş

Dilin geliştiği dönemdir.

Kavram öncesi dönem 2-4 yaş (taklide dayalı ve hayali oyunlar, sorunları çözme becerileri, Bu dönemde görülen en önemli özellik Benmerkezci Düşüncedir Yani çocuk tüm dünyayı kendi bakış açısından görür.)

Sezgisel Dönem 4-7 yaş dır. (Mantiğin yerine sezgilerle açıklama durumu ağırlık kazanır. Bu dönemin en önemli özelliği Korunum ilkesi dir. Yani,

Somut İşlemler Dönemi : 7-11 Yaş

Matematiksel işlemler yapar. Nesneleri sınıflandırabilmekte, Gerçek ve hayal dünyasını ayırt edebilmekte.

Formel İşlemler Dönemi : 11-15 Yaş

Sembolik aşamasını geçip, düşünce düzeyine gelir. Tümevarımdan tümdengelim'e geçmiştir.

Bebeklikte Bireysel Farklılıklar :

Bebekleri birbirinden farklı kılan davranış özelliklerine Mizaç denir

Bebeklerde Algısal Gelişim:

6-8 aylık ken bir yetişkin kadar görebilir.

Bebeklerin dünyayı üç boyutlu ve nesneleri uzaklık yakınlık durumuna göre görmelerini sağlayan algıya Derinlik Algısı denir .Bu algının 6-12 aylar arasında emekleme dönemi ile birlikte başladığı görülür.

Ahlak Gelişimi : Kohlberg :

Ahlak gelişim Kuramını ortaya koymuştur.Kültürlerarası farklılıklara fazla yer vermediği için eleştirilmiştir.

Bu kuram ahlak gelişimini 3 aşamada inceler

Gelenek öncesi Ahlak Düzeyi : Çocuklar , davranışları, somut sonuçları doğrultusunda değerlendirir.

Geleneksel Ahlak Düzeyi : Kurallara uymaya dikkat eder.

Gelenek ötesi Ahlak Düzeyi : Yasalara ve ahlaka uygunluk kavramları arasında ayırım yapar.

Dil Gelişimi : 2.aydan itibaren agulama seslerini çıkartırlar.12.ay itibariyle ilk kelimeleri söylemeye başlarlar.

Basılmama : Kaz ördek gibi hayvanların yumurtadan çıkar çıkmazgördükleri ilk hareketli nesneye karşı bağ oluşturup onu takip etmelerine denir.İnsanlarda görülmez.

Aileden Çocuk Yetiştirme Tazları :

Bilinçli Otoriteye Dayalı Yetiştirme :

Çocuğun ihtiyaçları titizlikle karşılanır, neleri yapıp yapmayacağı aile içinde belirlenmiştir.

Fikrini rahatlıkla belirtebilir. Fakat belirli ilkelerden taviz verilmez

Baskıcı Otoriteye Dayalı Yetiştirme :

Çocuk otoriteye uymak zorundadır. Kendini ifade etme özgürlüğü yoktur. Kurallar sert bir kalıp içerisinde gösterilir.

Sınırsız Hoşgörüy'e Dayalı Yetiştirme :

Hiçbir sınırlama yoktur. İstedığı her davranışı gerçekleştirebilir. Yanlış davranış cezalandırılmaz .

ERGENLİK : Kızlarda 10-11 yaş, Erkeklerde 12-13 yaşlarında ergenlik dönemi başlar .

Ünite Sonundaki Sorular ve Cevapları :

Aynı insanların farklı zaman dönemlerinde veriler alınarak gelişimin saptanmaya çalışmasına dayalı desen Boylamsal Desendir.

Anne karnında bebeği besleyen organa Plasenta denir .

Bir erkek çocuğu etek giydiği zaman kadın olabileceği düşünebilmektedir. Bu çocukta Toplumsal Cinsiyet Değişmezliği ni kazanmadığını ortaya koyar .

Yeni doğan bebekte bulunan reflekslerden Tutma Refleksi yoktur Arama, Yutma, Emme, Adım atma refleksleri vardır.

Kaz ördek gibi hayvanlar yumurtadan çıkar çıkmaz gördükleri ilk hareketli nesneye karşı bağ oluştururlar Bu duruma Basımlama denir .

Çocukların birbirinin oyuna karışmadan aynı ortamda oynadıkları oyun türüne Paralel Oyun denir.

Nesne devamlılığı Duyusal motor döneminde görülür .

Çocuğun aile içinde önemli olduğu, ihtiyaçlarının titizlikle karşılandığı neleri yapıp yapamayacağı kurallarla belirlendiği yetiştirme biçimine Bilinçli Otorite denir . Benmerkezci düşünce bilişsel gelişim dönemlerinin İşlem öncesi döneminde görülür . Bireyin bazı ahlak değerlerini içselleştirdiği diğerleri tarafından konular kurallara toplum tarafından kabul edilebilmek için uymaya çalıştığı ahlak düzeyi Geleneksel Ahlak düzeyidir .

BİREY VE DAVRANIŞ

4.ÜNİTE KİŞİLİK :

- Bireyin fiziksel ve sosyal çevreyle ilişki kurma biçimin şekillendiren, bireyi diğerlerinden ayıran, kendine özgü duygu, düşünce ve davranış kalıplarıdır.
- Başkalarında görülmeyen , kişiye özgü davranışlar olması gerekmektedir
- Kişinin davranışının zaman geçse de değişmeyen, tutarlı bir yapıda olması önemlidir.
- Davranışın yapılaşmış ve kalıplaşmış olmasıdır
- Bireyin ortaya koyduğu davranışlar bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu ilişki denetlenir. Buna ilişki kuruş biçimi denir.

PSİKODİNAMİK YAKLAŞIM :

- Kişiliğin bilinç dışı (bilinçaltı) unsurlarla şekillendiğini savunurlar .Bu yaklaşımın önemli öncüsü Sigmund Freud dur.
- Sigmund Freud (1856-1939)
- Davranışın temeli bilinç dışına ait duygu ve düşüncelere dayanır. İnsan davranışının temelinde bilinç dışı güdüler ve dürtüler bulunur.
- İnsan davranışları iki temel biyolojik içgüdü tarafından yönetilir. Cinsellik ve saldırganlığa bağlı olarak ortaya çıkarlar. Bu içgüdüler Yaşam içgüdü olan Eros ve Ölüm içgüdü olan Thanatos dur.
- Kişilik, id , ego, süperego olarak adlandırılır.

- İd, doğuştan gelir ve bilinçdışı istek ve güdüler haz peşindedir. Sürekli olarak istek ve güdülere yönelik doyum arar, gerçek dünya ile alakası yoktur.
- Düşünce ve akıl yürütme süreçlerinin kontrolü ego tarafından yapılır .Dürtü ve isteklerinin yerine getirilmesinde gerçeklik ilkesi doğrultusunda aracılık yapar.

- Bireyindavranışlarında Toplumsal yapı içerisinde şekillenen kurallar, gelenekler, vekişiliğin ahlaki boyutunu süperegolar etkilidir.
- Farkındaolamadığımız ama kolaylıkla hatırlanabilecek bilgiler Bilinç öncesinioluşturur.
- Şuan içinde olduğumuz durumla ilgili olarak tüm hissedilenleri kapsayan durumaise Bilinç denir.
- Bireyiniestese de hatırlayamayacağı ama farkında olmadan davranışlarınıyönlendirebilecek unsurları içeren duruma ise Bilinçdışı adı verilir.
- Freud'unkişilik ile ilgili kuramı bir buzdağına benzetilir. Davranışın asıl sebebibuzdağının altında kalan daha büyük alanda saklıdır. İdi insanın nefsi, egoyubenlik, superegoyu da vicdan olarak adlandırılır

Freudve Kişilik Gelişimi

Cinsel dürtü tarafından oluşturulan enerjiye Libido denir .Vücudun farklı yerlerinde oluşur. Libido nun vücudun belli bir bölümünde takılıp kalmasına Saplanma denir .

Oral Dönem / Anal Dönem / Fallik Dönem / Gizil Dönem / Genital Dönem

Carl Gustave Jung (1875-1961)

Bilinçdışı ego için bir yaşam kaynağıdır. Egoyu Kişisel Bilinçdışı ve Ortak (kolektif) bilinçdışı olarak ikiye ayırır.

Zihinsel temsil ve düşünce biçimlerini Arketip olarak adlandırır. Annelik için Anne arketipi gibi .Tanım olarak Arketip ; Ortak bilinçdışında insanoğlunun geçmiş yaşantılarını yansıtan deneyim ve ortak anılarından oluşmuş ortak düşünce ve davranış kalıpladır.

Erkek ve kadın kişiliğinde görülen arketipler Anima ve Animus olarak adlandırılır. Alfred Adler (1870-1931) İnsanların doğuştan olumlu güdülere sahip olduğunu, kendilerini en üst seviyeye taşımak için çaba sarf ettiklerini savunur

İnsanların yaşam boyu aşağılık duygusunu yenebilmek için Üstünlük çabası ortaya koyduğunu öne sürer. Bu çabayı da Ödünleme olarak tanımlar.

Karen Horney (1885-1952)

Duygusal sorunlarla uğraşmada ve bireyin kendi güvenliğini sağlamada nevrotik eğilimlerin etkili olduğunu ileri sürer.

Bu eğilimler, insanlara yönelmek, insanlara karşı hareket etmek, ve insanlardan uzaklaşmak olarak adlandırılır

Erik Erikson (1902-1994)

Ego bağımsız bir yapıdır. Benliğin asıl görevi, kimlik oluşturma ve bunu koruyarak çevre üzerinde egemenlik kurmaya çalışmaktadır.

Kişilik gelişimindeki Önemli Dönemeçler Temel Güvene Karşı
Güvensizlik Özerkliğe Karşı Utanma ve Şüphencilik : Girişkenliğe
Karşı Suçluluk Duyma : Başarıya Karşı Aşağılık Duygusu :
Kimlik Kazanmaya Karşı Rol Karmaşası : Yakınlık Kurmaya Karşı
Soyutlama : Üretkenliğe Karşı Durgunluk :
Benlik Bütünlüğü ya da Umutsuzluk :
İNSANCIL YAKLAŞIM :
Psikolojinin amacı, İnsanı anlamaktır. Carl Rogers ve Abraham Maslow dur.

AYIRICI ÖZELLİK YAKLAŞIMLARI :

Kişilik özellikleri ile ilgili az sayıda faktör altında zıt özellikler içeren sıfat çiftleri şeklinde düzenlenmektedir.

RAYmond Cattell tarafından Faktör Analizi mevcuttur. En sık kullanılan Faktörler Büyük Beşli olarak adlandırılmıştır bunlar

Nevrotik : Kaygılı yada sakin, güvensiz yada güvenli, kendine acıma yada kendinden memnun

Dışa dönük : Sosyal yada çekingen, eğlenceyi seven yada ciddi, şefkatli yada mesafeli

Açıklık : Hayalci yada gerçekçi, Bağımsız yada uysal ,çeşitlilik yada sıradanlık

Uyumlu : Yumuşak kalpli yada katı, Güvenen yada şüpheli , yardımcı yada işbirliği yapmayan

Öz disiplinli : Düzenli yada düzensiz , dikkatli yada dikkatsiz , özdisiplinli yada zayıf iradeli

Eysenck ise kişiliğin oluşumunda içe dönüklük ve dışa dönüklük ile birlikte değişkenlik ve değişmezlik boyutlarının kişilik davranışlarının şekillenmesinde önemli olduğunu vurgulamıştır.

Vücut Yapısı ve Kişilik :

Sheldon, İnsanları fiziksel yapısına göre 3 e ayırmıştır.

Endomorf : Yemekten ve içmekten hoşlanan , güvensiz kişilerdir. Mezomorf : İçinden

geldiği davranma, acı ve sıkıntıya dayanıklı,

Ektomorf : Hareketleri yavaş, içine kapanık, endişeli, Alkole karşı dayanıklıdır.

BİLİŞSEL – SOSYAL ÖĞRENME YAKLAŞIMLARI Bandura :

Davranışlarda, bireyin bilişsel yapısı, öğrenme deneyimleri ve çevre ile olan etkileşimi önemlidir.

Çevre ile olan etkileşimini Karşılıklı Belirleyicilik olarak tanımlar.

İnsanların gerçekten başarılı olacaklarına, değişebileceklerine inanmalarını Özyeterlik ile açıklamaktadır.

Rotter :

Birey davranışı gerçekleştirme gücünü kendinde görüyorsa bireyde İçten denetimliliği etkin demek

Birey davranışı gerçekleştirme gücünü kendine görmüyorsa bireyde dıştan denetimli etkin demektir.

KİŞİLİK ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME TEKNİKLERİ -4 TANE

Bireysel Görüşme : Karşılıklı konuşma ve bilgi alma süreci olarak tanımlanır.

Gözlem : Bireyin günlük hayatında ortaya koyduğu kendine özgü davranışları doğal halinde gözlem kapsamında incelemek

Kişilik Envanterleri :

Objektif Testler : Bireyin duygu ve düşüncelerini standart bir sürece göre uygulayıp puanladığı yazılı testlerdir. Testleri birey kendisi doldurur. Kullanımı en yaygın kişilik ölçeği Minnesota Çok Yönlü Kişilik Envanteri, Duygu, Heyecan Tepkileri, Fiziksel ve Psikolojik unsurları içeren 550 md.den oluşmaktadır.

Projektif Testler : (Roaschach Testi) Karmaşık, mürekkep lekelerden oluşan 10 kart dizisi kullanılır.

Tematik Algı Testi : (Hery Murray) Kişileri olaylarla belirsiz resimler gösterilerek, bu resimle ilgili bir hikaye oluşturmaları istenir.

Ünite Sonundaki Soru ve Cevaplar

Kişilik davranışlarını belirleyen özellikler, bireye özgüdür, tutarlıdır, kalıplaşmıştır, ilişki kuruluş biçimini etkiler . Çevreye göre sürekli değişmez ..

Freud – Adler – Erikson – Jung Psikodinamik Kuramcılardandır – Bandura bunların içinde yoktur.

Kişilik davranışlarının şekillenmesini sağlayan kişinin çevre ile olan etkileşimini Bandura Karşılıklı Belirleyicilik olarak tanımlar

Bireyin davranışlarında toplumsal yapı içerisinde şekillenen kurallar, gelenekler ve kişinin ahlaki boyutunu içeren yapıya Superego denir

Ortak bilinç dışında insanoğlunun geçmiş yaşantılarından deneyim ve ortak anılarından oluşmuş ortak düşünce ve davranış kalıplarına Arketip denir.

Eriksona göre ailesi ve çevresi tarafından diğer çocuklarla kıyaslama öğretmenin ilgisini kazanma, diğer çocuklar tarafından sevilme isteği gibi unsurları Başarıya Karşı Aşağılık Duygusu evresinde görülür .

Freud insan davranışının temelini Cinsellik ve Saldırganlık içgüdülerden kaynaklandığını savunur.

Büyük beşli olarak adlandırılan kişilik özellikleri Nevrotik, Dışa Dönük, Uyumluluk , Öz Disiplin dir. Atılganlık yoktur

Oldukça karmaşık mürekkep lekelerden oluşan ve bireylerin kartlarda ne gördüklerini ve neden öyle gördüklerini anlattıkları test Rorschach Testi dir

Farkında olamadığımız ama kolaylıkla hatırlanabilecek bilgiler Bilinç öncesinde oluşur.

